

Ανάσταση: ένα παραμύθι(;) για μεγάλους

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Διαλεγόμενος για το θέμα της Ανάστασης δεν αποφεύγεις πολλές φορές τη θλιβερή και τραγική διαπίστωση πως αυτή δεν συνιστά πλέον για τον σύγχρονο άνθρωπο γεγονός πίστης, αλλά μάλλον μύθο φολκλορικής προελεύσεως και εσωτερικής κατανάλωσης στην καλύτερη των περιπτώσεων, να μην πω παραμυθάκι που κυκλοφορεί με μια διάθεση θυμηδίας και με κάποια ειρωνικής αποχρώσεως ευτραπεία. Όταν, μάλιστα, πληροφορείσαι πως τέτοια και τόση αγνωστικιστική ρευστότητα κυκλοφορεί και στις ψυχές αρκετών παλαιότερων Νεοελλήνων, ανθρώπων πιο «φυσικών» και όμορων εξ επόψεως χρονικής και ψυχοσυνθετικής στις ελληνοχριστιανικές μας ρίζες – διότι, όπως και να το κάνουμε, οι νεότερες γενιές αποτελούν φωτοκόπιες της παγκοσμιοποίησης και προκάτ του εξαμερικανισμένου και του εν γένει δυτικού τρόπου ζωής – τότε στ' αλήθεια καταθλίβεσαι.

Και αναπόφευκτα σου 'ρχεται στον νου το προφητικό παράπονο του Κυρίου: «πλήν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἄρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;» (Λουκ. 18:8).

Το ρητορικό ερώτημα του Χριστού φαίνεται να βιάζεται να επαληθευθεί σήμερα, διότι, εάν ένας κατά παράδοση Ορθόδοξος λαός έχει τόσο απομακρυνθεί από την πίστη του – αγνοώντας την ουσία της, τουτέστιν την Ανάσταση – εύκολα κανείς φαντάζεται το χάλι που επικρατεί στις πιότερο εκκοσμικευμένες και αθεϊστικές «χριστιανικές» κοινωνίες της Εσπερίας. Δεν είναι τυχαία, εξάλλου, η ευρύτατη απήχηση στις τελευταίες μιας πληθώρας ανατολικών φιλοσοφιών, παραθρησκευτικών μυστικισμών και χιλιαστικών αιρέσεων, που υπόσχονται βασικά υποκατάστατα της ανάστασης: ατομικές σωτηρίες, εγωκεντρικούς φωτισμούς και θριαμβολογικές (υλιστικής διάστασης) εσχατολογικές αποκαταστάσεις.

Η μόδα του αποχριστιανισμού μας – έχοντας κατά νου πάντοτε την αυθεντική μορφή πνευματικότητας, αυτήν της Ορθοδοξίας – ανερυθρίαστα προβάλλεται πλέον μέσα από κάθε μέσο μαζικής (παρα)πληροφόρησης, διαπερνώντας ύπουλα τον τρυφερό και απροστάτευτο ψυχισμό της νέας γενιάς. Να θυμηθώ εδώ ένα παλιότερο σήριαλ του Mega, που εδομείτο πάνω στη βουδιστική φιλοσοφία του

Κάρμα; Ή μήπως να προσπαθήσω να χωνέψω το βασικό δόλωμα της προσηλυτιστικής εκστρατείας των Μαρτύρων του Ιεχωβά, που επαγγέλλονται σε βαπτισμένους Ορθοδόξους την ανάσταση των νεκρών (!); Το αβίαστα εξαγόμενο συμπέρασμα – πέρα από το ότι η θεσμική Εκκλησία δεν κάνει καλά τη δουλειά της – είναι πως χάθηκε η πίστη στον νοηματικό πυρήνα, στην καρδιά του χριστιανισμού: την Ανάσταση.

Ο Παύλος το λέει ξεκάθαρα: «εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν» (Α΄ Κορ. 15:14). Γιατί, όμως, τόσο έντονη η επισήμανσή του εδώ; Απλούστατα, διότι χωρίς την Ανάσταση του Κυρίου, που συνεπάγεται την εκ νεκρών ανάσταση όλων *ανεξαιρέτως* των ανθρώπων (Ιω. 5:28-29), δεν έχει κανένα νόημα η νέα αυτή θρησκεία του Ναζωραίου, αλλά κάλλιστα θα μπορούσε να καταχωρηθεί σαν μια ακόμα ιουδαϊκή αίρεση, επινοημένη από μερικούς επικίνδυνους ή ευφάνταστους ψυχωτικούς και απευθυνόμενη σε γραφικούς, ρομαντικούς και ονειροπόλους. Φυσικά, η οικουμενική διασπορά της νέας θρησκείας με το κήρυγμα του Σταυρού και της μη αντίστασης στο κακό πιστοποιεί, κατά την εύστοχη παρατήρηση του Χρυσοστόμου, αυτήν ακριβώς την παρουσία και τη δύναμη του Αναστάντος. Τι σημαίνει, όμως, για μας προπαντός, η Ανάσταση του Χριστού;

Δε θα επεκταθούμε, βέβαια, εδώ πέρα από μια απλή σκιαγράφιση της πολύπτυχης *σημαντικής* της για τον άνθρωπο. Ενδεικτικά και επιγραμματικά: ο θάνατος, ο αμείλικτος αυτός εχθρός μας, που ευτελίζει κάθε ιδανικό και ομορφιά και αποδομεί κάθε μορφή ηθικής, δεν υφίσταται κατ' ουσίαν πλέον. Η ματαιότητα της ζωής, η αμηχανία και η αδυναμία μπροστά στον πόνο και στην ερμηνεία του, βρίσκουν επιτέλους διέξοδο *νοηματοδοσίας*. Η αποκατάσταση της φθοράς και η ανάπλαση του σώματος είναι η αρχή μιας αιώνιας μορφής ζωής και ενός καινού υπαρκτικού τρόπου τού *είναι* σε συμπαντικό επίπεδο. Η ανάσταση του ανθρώπου (Χριστού – παγγενούς Αδάμ), κατ' αναλογική έλξη της πτώσης στην αμαρτία του πρώτου Αδάμ και των κοσμογονικών παρεπομένων της, συνεπάγεται την ανακαίνιση του σύμπαντος (Ρωμ. 8:20-21). Κινούμαστε ήδη στον χώρο μιας εν Χριστώ καινής ανθρωπολογίας και κοσμολογίας. Αυτό, όμως, που θα ήθελα να τονίσω περισσότερο αμέσως παρακάτω είναι κάποιοι μύθοι που κυκλοφορούν αναφορικά με την ανάσταση και που συνέβαλαν στην «απομύθευσή» της στις συνειδήσεις των χριστιανών.

Όταν μιλάμε για Ανάσταση, εξάπαντος αναφερόμαστε σε αυτήν του σώματος. Η ψυχή του ανθρώπου, αυτό το μυστηριώδες αόρατο στις επιστημονικές μετρήσεις πνευματικό στοιχείο της ανθρώπινης ταυτότητας, παραμένει αθάνατη (όχι φύσει αλλά με τη θεία θέληση και ενέργεια) και λειτουργεί τρόπον τινά ως καλούπι για

την εξανάσταση του *ίδιου συγκεκριμένου ανθρώπου* (κατά την άριστη παρατήρηση του αγίου Γρηγορίου Νύσσης) ακυρώνοντας την ιδέα μιας ριζικής επαναφοράς του στο *είναι* από τον χώρο της ανυπαρξίας, στον οποίο περιέρχεται δήθεν κάποιος μετά το θάνατο, όπως πρεσβεύουν και σήμερα οι μηδενιστές και αιρέσεις θνητοψυχιτικού τύπου (π.χ. οι Μάρτυρες του Ιεχωβά), κάτι που εγείρει άλλωστε και εύλογες ενστάσεις περί του αν πρόκειται όντως για την ανάσταση του ίδιου ακριβώς ανθρώπου. Ιδιαίτερα αξιοπρόσεχτη επίσης διαπίστωση είναι η εκ της Αναστάσεως θεία επανακατάφαση της ύλης και της σάρκας. Ανίσταται ο άνθρωπος όπως είναι, όπως τον έπλασε εξ αρχής ο Θεός, ως *σωματοψυχή* (φράση του σύγχρονου δογματολόγου π. Νικολάου Λουδοβίκου) και όχι μια μονοφυσιτίζουσας υποτροπής σπιριτουαλιστική έκδοση της ανθρώπινης φύσης εν είδει αερικού ή φαντάσματος (Λουκ. 24:39-40). Αποδεικνύει τοιουτοτρόπως και πάλι ο Θεός πως δεν λάθεψε στην πρώτη δημιουργία του, εφόσον στην ανάσταση (: αναδημιουργία) διατηρεί τα ίδια στοιχεία, τα οποία όμως *μεταμορφώνει*.

Ο Χριστός, όταν εμφανίστηκε στον δύσπιστο (επί το ακριβέστερον) Θωμά, του έδειξε τις τρύπες από τα καρφιά και την πληγή από τη λόγχη, για να του δείξει ότι δεν επρόκειτο για φάντασμα (Ιω. 20:27). Θυμάμαι προσφυώς τη συζήτηση που είχα με αγιορείτη μοναχό για την εμπειρία που είχε με τον όσιο Πορφύριο, κατά την οποία μετά από προσευχή και προτροπή του αγίου «άνοιξε» ο νους του και ανέγνωσε βιβλίο εξακοσίων σελίδων μέσα σε δεκαπέντε μονάχα λεπτά της ώρας! Στο ίδιο πλαίσιο μπορούμε να αναμνησθούμε τη Μεταμόρφωση του Κυρίου και των Μαθητών στο όρος Θαβώρ, τις θαυμαστές μεταβάσεις των Αγίων πέρα από τις φυσικές χωροχρονικές δεσμεύσεις και πολλά άλλα. Με αυτές τις προϋποθέσεις μπορούμε να φανταστούμε κάπως και λίαν αμυδρώς το μυστήριο της εν Χάριτι μεταμόρφωσης του σώματος και του πνεύματός μας κατά την κοινή ανάσταση των νεκρών, την οποία η Εκκλησία ομολογεί εδώ και αιώνες στο Σύμβολο της Πίστεως της.

Είναι σημαντικό επίσης εδώ να παρατηρήσουμε την απορρέουσα ισχυρή εν(από)δειξη της δυνατότητας της ύλης να μετάσχει στη ζωή του Πνεύματος, του Θεού. Κανένας μανιχαϊσμός ή γνωστικισμός (συνηθισμένες αιρετικές τάσεις και των σημερινών χριστιανών), καμιά υποτίμηση της ύλης δεν χωράει εδώ. Η προσπάθεια των σύγχρονων διαλογιστών εξ Ανατολής να περικλείσουν τον άνθρωπο στον χώρο του νου και να τον απογυμνώσουν από την υπόλοιπη πραγματικότητά του πέφτει στο κενό. Η Ανάσταση, τα προεόρτια και οι απαρχές της προσδοκώμενης Βασιλείας του Θεού, είναι βεβαίως και κατά κύριο λόγο μια εσωτερική, «μυστική» κατάσταση της ψυχής (Λουκ. 17:21). Παράδεισος, εξάλλου, είναι ο ίδιος ο Χριστός. Γι' αυτό και ψάλλουμε για την Παναγία το «μυστικὸς εἶ, Θεοτόκε, παράδεισος». Όμως αυτή η παραδείσια κατάσταση τελείται εν τόπω,

χρόνω και σώματι.

Ο αναστημένος Χριστός ηγέρθη στον γνωστό μας κόσμο της φθοράς. Δεν αναλήφθηκε άμεσα. Δεν επίσπευσε την εσχατολογική του έλευση και Βασιλεία. Δεν υποσχέθηκε ταχεία ενδοϊστορική αποκατάσταση των αδικιών, καθαίρεση του κακού και παγκόσμια επικυριαρχία ούτε δόξα (κενή), τιμές (κούφιες), σαρκικές απολαύσεις και ιμπεριαλιστικά οράματα. Δεν έταξε υλιστικές ψευτοχαρές φύσει μάταιες, θνησιγενείς και ανίκανες να συντηρήσουν την ευτυχία μας στην απερινόητη διαδρομή μιας αιωνιότητας. Τόνιζε, αντιθέτως, πως η ατέρμονη Βασιλεία του είναι κατ' ουσίαν ειρήνη και χαρά εν Αγίω Πνεύματι (Ρωμ. 14:17). Αυτή ταυτόχρονα είναι και η οντολογική πρόκληση της Ανάστασής του στον θνητό και ασθενή (: αμαρτωλό) άνθρωπο και η πρόσκλησή της σε μετοχή της απερινόητης Τριαδικής ζωής. Για τον λόγο, άλλωστε, αυτόν σαρκώθηκε ο Κύριος, για να ενώσει το σύνολο του κτιστού είναι με τον άκτιστο εαυτό Του και έτσι να το διατηρήσει ακέραιο – σώο (: σώσει στην εκκλησιαστική γλώσσα) για πάντα. Δεν υπήρχε άλλη οδός, μάλλον δεν υπήρχε πιο τιμητικός, σοφός και τέλειος τρόπος για χάρη του κόσμου και ειδικότερα της ανθρωπότητας.

Δεν είναι, επομένως, η Α(α)νάσταση ένας ακόμα προνεωτερικός θρησκευτικός μύθος, αλλά η διαχρονική της επικαιρικότητα συνιστά τη θεραπεία της μετανεωτερικής αγωνίας και την απάντηση της διστορικής απορίας. Η ανάσταση (πρέπει να) βιώνεται από τη ζωή αυτή – η αίσθησή της με τη Χάρη του Πνεύματος είναι μια *πραγματικότητα*, ειδικότερα για τους Αγίους, όπως διαφαίνεται για παράδειγμα στη λαχτάρα του Παύλου να πεθάνει και να βρεθεί μαζί με τον Χριστό (Φιλ. 1:23). εκπληκτικές σχετικές αναλύσεις βρίσκουμε επίσης στον άγιο Συμεών τον Νέο Θεολόγο – και βεβαιώνεται εμπειρικά μέσα από την αφθαρσία, τη θαυματουργία και την ευωδία των ιερών λειψάνων.

Η Ανάσταση του Χριστού κατοχύρωσε (στη δική μας αντίληψη) την αλήθεια της Θεότητάς του. Φανέρωσε μια καινή (Αποκ. 21:5), την *τελική και τέλεια*, μορφή ύπαρξης – αν και αρχικώς υφιστάμενη στο προαιώνιο σχέδιό του – τον *θεανθρώπινο τρόπο τού υπάρχειν*. Δεν έχει να περιμένει η ανθρωπότητα κάτι περισσότερο και ανώτερο από αυτό. Ίσως μερικοί ονειρεύονται το ελιξήριο της εδώ ζωής, για να διαιωνίσουν τη μίζερη πολιτεία τους και τα ακόρεστα πάθη τους. Ο Θεός, όμως, προτείνει την κτήση τής όντως ζωής – της προσωπικής του, η οποία με τον εν Χριστώ πνευματικό αγώνα χορηγείται και σε μας ως *ίδιον κτήμα και κατηγορημα τού είναι* – και της δικής του ευτυχίας, που υπερβαίνει τα διανοητικά, συναισθηματικά, επιθυμητικά και όποια άλλα αντιληπτικά μας όρια, εν ολίγοις *πέραν πάσης προσδοκίας*. Η αντιπρόταση του Θεού είναι ξεκάθαρη και γεμάτη Φως (Ιω. 11:25-26). Αυτό, όμως, που σε καμιά περίπτωση δεν επιθυμεί ο

Θεός είναι η νόθευση της ελευθερίας μας. Μιλάμε, επομένως, μόνο για *ανάσταση φύσεως, αλλά όχι και προαιρέσεως*. Η επιλογή από δω και πέρα του ποιοτικού τρόπου της αιωνιότητας του καθενός επαφίεται αποκλειστικά στην προσωπική του επιλογή (Ιω. 5:29, Ματθ. 25:46). Πρόκειται για το «σκάνδαλο» της ατελεύτητης κόλασης και το μυστήριο της αιώνιας πανήγυρης στη Βασιλεία του Θεού.

Η Ανάσταση είναι εγγυητικό γεγονός – πιστοποίηση της κοινής ανάστασης του ανθρώπινου γένους (Κολ. 1:18). Τον αναστημένο Χριστό τον είδαν, του μίλησαν, τον ψηλάφησαν. Δεν είναι δυνατόν όσοι τον έβλεπαν για σαράντα μέρες – και αμέσως μετά να *αναλαμβάνεται* στους ουρανούς – να είχαν πάθει ομαδική παράκρουση – αυτά τα φαινόμενα, εξάλλου, είναι πολύ περιορισμένα χωροχρονικά και εύκολα αναγνωρίσιμα. Τον Χριστό, όμως, συνεχίζουν να τον βλέπουν ακόμη και σήμερα αγιασμένοι άνθρωποι και να επικοινωνούν μαζί του, όπως καταγράφει πλεονασματικά και αδιαλείπτως η εκκλησιαστική ιστορία. Άλλωστε η Ευχαριστία, το κεντρικό εκκλησιαστικό μυστήριο, είναι αυτό το ίδιο το αναστημένο σώμα του Κυρίου υπό τα «αντίτυπα» του άρτου και του οίνου. Είναι η διαχρονική μαρτυρία της Εκκλησίας για τον ζώντα Κύριο και την ένσαρκη παρουσία του εν αυτή. Όλοι καλούνται να τον δουν και να συναναστηθούν με τον Κύριο *ήδη από αυτήν τη ζωή* (κατά τη σχετική διδαχή του οσίου Πορφυρίου του Κausοκαλυβίτου). Αυτή είναι η πραγματικότητα, η οντολογία της ζωής εντός της Εκκλησίας, ασχέτως αν στην εκκοσμικευμένη μεταχριστιανική μας εποχή φαντάζει όλο τούτο μυθολογία.

Ορθότατα παρατηρεί ο Απόστολος Παύλος την κενότητα μιας πίστης χωρίς ανάσταση. Ο Χριστός, εάν δεν ανίστατο, θα ήταν ένας καλός, ίσως ο καλύτερος άνθρωπος που έχει περάσει απ' τη γη, αλλά όχι ο Θεός και Σωτήρας μας. Οι καλές προθέσεις και οι υψηλές διδασκαλίες εξάπαντος δεν επαρκούν για τη λύση της πανανθρώπινης τραγωδίας: του θανάτου. Η ματαιότητα που θα κάλυπτε τη ζωή του κόσμου θα ήταν άκρως κατανοητή και η δίκαιη οργή των όντων για την κρατούσα τυχαιότητα απόλυτα δικαιολογημένη. Αποδείχθηκε, όμως, εν τοις πράγμασι – τουλάχιστον για όσους πιστεύουν – πως ο κεντρικός συμπαντικός νόμος δεν είναι η ορώμενη *φαινομενική* φυσιοκρατική αναγκαιότητα, αλλά το αγαπητικό θέλημα του προσωπικού Θεού. Χωρίς την Ανάσταση η επιτέλεση του αγαθού θα εξέπιπτε σε μια ναρκισσιστική αυτοϊκανοποίηση μιας τραγικά ψευδαισθητικής αυτοθέωσης ή σε μια άγονη εμμονή ουμανιστικής φιλοσοφίας. Όλα αυτά, όμως, δεν έχουν πλέον καμιά σημασία, διότι κατήλθε ο Θεός και αποκάλυψε ποιο ήταν (είναι) το οντολογικό του σχέδιο για τον άνθρωπο: η αγάπη, η ακηλίδωτη και αέναη ευφροσύνη, η αθανασία και η κατά θείο νομοτελειακό τρόπο σύνδεση τής (εν Χριστώ) ανάστασης του ανθρώπου με τη θέωσή του, εξ ου και το «τετέλεσται» τού καθ' ομοίωσιν.

Τελικά, είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί η ανάσταση και με ποιο τρόπο; Το αδύνατο για μας είναι φυσικότατο και υπεραπλούστατο για την άπειρη και ασύλληπτη παντοδυναμία του Θεού (Λουκ. 1:37, 18:27). Το σώμα του ανθρώπου σπέρνεται στο χώμα (η ομορφιά αυτής της συμβολικής πράξης της Εκκλησίας θα καταστρεφόταν με την καύση των νεκρών), όπως τα μικροσκοπικά σπέρματα των φυτών και των δέντρων που εφεξής γιγαντώνονται, και θα εξέλθει μια μέρα από κει μέσα *ένδοξο, άφθαρτο, μεταμορφωμένο*. Θα αναστηθώ εγώ ο ίδιος που πέθανα, όπως ήμουν – αλλά και όχι ακριβώς, διότι θα έχω αποβάλει τα στοιχεία της φθοράς, της ατέλειας, του θανάτου. Θα ανασυρθούν από τη λήθη της ανθρώπινης ιστορικής κακεντρέχειας τα εκατομμύρια των εκτρωθέντων εμβρύων και όσοι δεν πρόλαβαν για ποικίλους λόγους να δουν ποτέ το φως του ήλιου. Θα αναπλασθούν *πλήρεις άνθρωποι* τα αναρίθμητα στίφη των «ελλειμματικών» αδικημένων είτε από φυσικούς είτε από ηθικούς λόγους. Εκείνη τη μέρα θα συνειδητοποιήσουν άπαντες πως το αίτιο του παγκόσμιου *κακού* δεν ήταν ποτέ και επ' ουδενί ο Θεός, αλλά οι αστοχίες (: αμαρτίες) της ανθρωπότητας.

Ίσως η εικόνα του σπόρου που χρησιμοποίησε η Εκκλησία και η Βίβλος στις αγροτικές τότε κοινωνίες να μην ηχεί ευχάριστα και πειστικά σήμερα. Προφανώς μια αναφορά στη δύναμη ενός Θεού, ο οποίος έκτισε δισεκατομμύρια γαλαξίες ως προαπαιτούμενη για την απιστία μας ενδεικτική προκαταβολή τής ικανότητάς του να αναστήσει τα τρισεκατομμύρια των νεκρών και να ανακαινίσει το σύμπαν (ή τα

σύμπαντα), θα ήταν πιο συμβατή στις παραστάσεις του μετανεωτερικού κοσμοειδώλου. Η πιο σίγουρη οδός, όμως, παραμένει πάντοτε αυτή που προτείνει η Εκκλησία, μάλλον ο ίδιος ο Κύριος: «έρχου και ίδε» (Ιω. 1:47).

Τη μέρα της Ανάστασης δεν γιορτάζουμε, όπως νομίζουμε, με τόση ένταση την έγερση του Χριστού. Το εξαιρετικό μας πανηγύρι τελείται χάριν των προοιμίων της μέλλουσας δικής μας εξανάστασης. Ο πρωτότοκος των νεκρών σέρνει πρώτος τον εσχατολογικό αυτόν χορό, στον οποίο θα ακολουθήσουμε και εμείς τα αδέρφια του, οι συγγενείς του, και οι κατά σάρκα και οι κατά πνεύμα. Όλοι μας. Κανείς δεν θα μείνει έξω. Κανείς δεν μπορεί να μείνει έξω. Κανείς δεν πρέπει να μείνει έξω από τη χαρά της Ανάστασης. Χριστός Ανέστη!